

Arxiu Municipal

Granollers

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Plaça de la Porxada, 6, 08400-GRANOLLERS
Emplaçament: Al nucli antic de Granollers

Coordenades:

Latitud: 41.60816
Longitud: 2.28708
UTM Est (X): 440597
UTM Nord (Y): 4606518

Classificació

Número de fitxa: 08096-266
Àmbit: Patrimoni documental
Tipologia: Fons documental
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: L'arxiu municipal ha patit al llarg de la història diversos destrossos, com l'any 1875 i el 1934, en que la metralla de l'exèrcit que volia entrar a la Casa de la Vila que el custodiava, malmet lleugerament algun llibre d'actes, i extravia algun tros de plom entre la correspondència municipal, i el de la parròquia, el 1936.

Protecció: Legal i física
Accés: Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat: Pública
Titular: Ajuntament de Granollers, Plaça de la Porxada, 6, 08400-GRANOLLERS
Autor de la fitxa: ARQUEOCIÈNCIA - J. M. Huélamo
Data de registre de la fitxa: dj., 01/11/2001 - 01:00

Descripció

El fons de l'Arxiu Històric Municipal de Granollers, es troba en aquests moments repartit

entre l'Hermeroteca Josep Mora, i el dipòsit de l'Ajuntament. Ambdues dependències no són les úniques que guarden documentació, però són les dipositàries de la documentació de l'Arxiu municipal de la capital vallesana. A l'Hermeroteca s'hi troba, principalment, documentació des del segle XII fins al segle XIX. Al dipòsit de l'Ajuntament, els documents van des de principis del segle XIX, fins als nostres dies. De manera esquemàtica i per situar el dens i important contingut documental de manera ordenada, es segueix el treball de Joan Garriga i Andreu (GARRIGA, 1982), puntualitzant primerament el fons de l'Hermeroteca i en segon lloc el de l'Ajuntament, i en la que s'inclou a més elements propis de la Biblioteca Auxiliar del mateix arxiu i l'Hermeroteca. Destaca l'existència de l'anomenat "Llibre dels Privilegis". Aquest, a més de privilegis, dóna fe de: testaments; compra - vendes; èpoques i concòrdies; sentències i actes de possessions. Es pot datar entre els segles XV al XVIII, amb anotacions marginals del segle XIX. Dintre de l'Hermeroteca també cal distingir la següent classificació: a) Lligalls. Hi trobem el Manual i Llibre d'Ordinacions i Govern Municipal, el document més antic és una còpia d'un original de l'any 1315, tots els altres documents són dels anys 1418 a 1452. Hi trobem també el Testament dels Jurats de Granollers, del segle XVI. En un capítol que podem qualificar d'economia, trobem: clavariats, censals, violaris, capbreus, memorials de comptes, etc., dels segles XV- XVI i XVII. Hi consten: albarans, rebuts, arbitris, llibretes de col·lectes, fogatges, censals i vendes, del segle XVIII. Junt amb documents referents a contribucions, cartes de pagament, albarans, rebuts i arbitris, del segle XIX. Moltes dades sobre la Justícia Municipal, entre els segles XVI i XIX, i, en un altre aspecte, diferents ordres i comunicacions de l'Ajuntament de Granollers, dades sobre demografia i oficis de l'Ajuntament i Diputació Provincial, del segle XIX. Trobem, també, documentació relativa a forans: llibres de rendes i censos de Bigues, Caldes de Montbui, Vallromanes, Casseres, La Roca, Sant Feliu (segles XVI - XIX), Sta. Coloma (segles XVII-XIX). Diversos forans dels segles XVII-XIX, i altres referents a Vilanova de la Roca, Figueró i Vallcarcara, dels segles XV111-XIX. B) Llibres i paper en quart, tots ells manuscrits. Els llibres de deliberacions del Consell, del segle XVII (de 1628 fins 1694), i els llibres del segle XVIII (de 1709 fins 1736). Llibres de confraries dels segles XVII i XVIII, i cartes i instàncies dels segles XVII al XIX. C) Llibres procedents de l'antic Arxiu Parroquial (1 de baptismes, 1 d'òbits, 1 de misses i 1 de receptoria), dels segles XVII i XVIII (entre 1638 i el 1776). També tenim: Llibre de deliberacions del Consell (1532-1572), llibre d'èpoques (1581-1588) i llibre de les Corts de Montsó (1585), tots del segle XVI. Llibre de Censos (1604), i Llibres de Dèbit i Crèdit (1669-1683). El Llibre de Decrets i Ordres (1745-1749; 1783-1794), així com els Llibres d'Actes de l'Ajuntament (1775- 1846), i el Llibre del Cens de Granollers del segle passat, o sigui del segle XVIII i XIX. D) Altres documents: 1174 pergamins (èpoques del 1442 al 1617). E) Col·lecció de 645 documents. La majoria en pergami. Els més interessants són els procedents de l'antic arxiu municipal. L'original més antic és del 1178, i hi ha la còpia d'un parell de documents anteriors, dels anys 1122 i 1176. Destaquen uns documents de mitjans de segle XIII, que donen referència dels drets de mesures de l'oli i del blat del mercat de Granollers, i constància d'alguns privilegis reials. La documentació restant procedeix del benefici de Sant Jaume de l'Església Parroquial de Granollers, i documentació privada d'alguns masos del voltant de la ciutat. F) El fons de la Baronia de Montbui: en dipòsit, consta de documents des del segle XV fins al nostre segle.

Observacions:

(Continuació descripció) g) Constituït pel fons de l'Hermeroteca. I també, una col·lecció important de monografies locals, i un remarcable fons fotogràfic, que va des de finals de segle passat fins a l'actualitat. L'Arxiu Municipal que hi ha a l'Ajuntament, consta de cinc sales, dividides en diferents seccions, no massa ben diferenciades, donat que fins fa poc

temps no s'ha fet un estudi i organització del seu fons. Les sales 1^a, 3^a i 5ª són les més destacades. A la 1^a hi trobem: a) Documentació de l'antic municipi de Palou, annexionat l'any 1928 a Granollers. Documents del segle XVIII, XIX i XX. B) Pel que fa a Granollers, hi trobem: a) Padrons d'habitants a partir de l'any 1827; b) Censos i sumaris relatius a la Justícia municipal (1835-1842-1846- 1851-1855-1856); c) Dades relatives als establiments penals (1836-1894); d) Llibres d'actes de l'Ajuntament, la primera és del 3 de gener de 1842, i arriben fins a l'actualitat, tot i alguna llacuna; e) Una secció important, que podem titular com de cultura, hi ha dades del cens escolar des del període 1880-1894, fins als nostres dies, també amb algunes llacunes; f) Dades pertanyents a l'Escola de Musica (l'expedient de constitució porta la data de 1928); g) A la Secció de Govern Interior, sobresurt per la seva importància documental, la carpeta - lligall de la Junta de Defensa Passiva/Perjudicis econòmics, coneguda fins ara com a carpeta del bombardeig, on s'hi troben principalment les dades relatives al bombardeig que sofrí Granollers, el 31 de maig de 1938; hi ha també lligalls que fan referència als refugiats (dades de 1937-1938, sobre Granollers i la resta del Vallès Oriental); un fitxer mecanografiat de granollerins exiliats o en altres llocs de l'Estat, avalats en els primers temps de l'acabament de la guerra, i tres lligalls relatius a Responsabilitats polítiques, que porten les dades de 1939-1940. A la Sala 3^a hi podem destacar: 1) El fons corresponent a governació amb: a) Dades tocants a allotjaments i bagatges (la més antiga de 1838), b) dades sobre censos electorals (comencen el 1842) i sobre eleccions (Municipis, Diputacions Provincials i de Corts), c) reemplaçaments que comencen l'any 1834 i arriben fins als nostres dies, d) dades i plànols amb els antecedents i construcció de la Caserna de la ciutat, destacant una carpeta (s.n.) de l'any 1917, amb dades des del 3 de gener de 1852. Actualment aquesta secció està molt més desdoblada. 2) Per altra banda, és important el fons que hi ha a la Secció de correspondència. Comença l'any 1832, per bé que s'hi troba un document de 1806, i arriba fins avui dia, però amb algunes llacunes destacables. Són moltes les dades a remarcar, les referents a la Diputació del General, les guerres carlines, les rondes de la Milícia nacional, bagatges, amortització, hisenda, intendència, bloqueig de Barcelona de l'any 1843, el pagament eclesiàstic, Sometent i Trabucaires, i un llarg etcètera que aporten moltes dades del segle XIX. 3) En un altre ordre de coses, tenim les dades dels amirallaments, des de 1818, i les dades sobre el registre fiscal i la contribució industrial (aquest des de 1874). La Sala 5, és la dedicada a foment/urbanisme de la ciutat. El primer expedient és de 1875, i els següents arriben fins ells nostres dies. Consta de les següents seccions: a) Urbanització i obres, b) Industrials. En aquesta sala cal remarcar l'existència d'un fons documental, amb originals i còpies des de 1521 fins a l'actualitat, sobre els caputxins, l'hospital i els ..mínims.. Com a dada important, constatar la signatura de molts permisos d'obres del qui fou durant alguns anys (3/9/1907 fins meitat de 1936), arquitecte municipal, Manuel Raspall. Un gran nombre de llibres i lligalls es troben en aquests moments a l'entrada de l' Arxiu formant part del seu fons. D'aquí destacaríem els volums sobre Geografia de Catalunya, de Carreras Candi, i un llibre manuscrit, d'entrades i un altre de sortides, que va des de 1853 fins a l'actualitat (GARRIGA, 1982).

Història

La documentació generada per les funcions de l'Administració municipal, ha anat engruixint un fons considerable al llarg dels anys. Amb una certa consistència es pot parlar d'un contínuum que va des del segle XV fins ara; sense oblidar informació sobretot privada dels dos segles anteriors. En allò que respecta a la seva ubicació física, se sap dels seus moviments en època

moderna, així, el fons de l'arxiu va passar a finals del segle XIX, de l'Ajuntament al convent de Sant Francesc, i més tard a l'Hospital de Sant Domènec (allí el va trobar en Pere Maspons oblidat i en un estat més que lamentable) (MASPONS, 1910), (TINTÓ, 1994). A principi del segle XX, torna a traslladar-se a les dependències municipals de la Plaça Gran i en aquest lloc es va engrair per un costat amb la documentació generada pel mateix Ajuntament de Granollers, i per altra per ingressos de diversa índole, com el fons de la Baronia de Montbui, que aplega fins el 1846 la documentació d'alguns dels pobles que conformen la Vall de la riera del Tenes, inclòs Sant Feliu de Codines fins el 1800. Actualment la documentació que gestiona l' Ajuntament de Granollers es troba situada en tres llocs diferents. El que podria denominar-se «arxiu administratiu», amb la documentació del 1830 fins ara, situat al tercer pis de l'edifici de la Casa Gran; el que es podria denominar «arxiu històric - Hemeroteca Municipal». situat a l'entresol de la planta baixa del mateix edifici, amb documentació municipal anterior al 1830. El dipòsit de la Baronia de Montbui i la documentació més pròpia d'una hemeroteca d'àmbit comarcal: Premsa local i de la comarca. cartells, programes, impresos, fotografies, monografies locals i comarcals, biblioteca de consulta, partitures musicals. Un tercer espai, esta situat a les antigues naus de Roca Umbert, i es va concebre com a local de desbloqueig l'any 1988, per tal de salvar provisionalment la situació de col·lapse total en que es trobava des del 1986 l'«arxiu administratiu», i de rebot les dependències municipals. Aquesta solució va ser plantejada "in extremis" per tal d'alleugerir l'amuntegament documental als departaments de l' Ajuntament i que podessin continuar entrant informació a l'arxiu administratiu i guanyar un marge de 5 o 6 anys, abans de trobar una solució definitiva. A hores d'ara s'ha de considerar un fracàs i un error haver sotmès l'arxiu a aquesta solució provisional: Els cinc o sis anys de marge no han servit per posar fil a l'agulla, sinó per tornar a oblidar-se del problema i deixar en l'abandonament mes absolut la documentació municipal. Avui les dependències municipals tornen a veure's afectades pel col·lapse anunciat (TINTÓ, 1994).

Bibliografia

DANTÍ RIU, Jaume (comissari) (1997) Entra a l'església gòtica de Granollers, Granollers, Museu de Granollers. GARRIGA ANDREU, Joan (1982) "L'Arxiu Històric de Granollers". L'Avenç, núm. 48. Abril, p. 78-79. MASPONS I CAMARASA (1903) "L'Arxiu Municipal de Granollers". La Veu del Vallés, any VIII, 11 d'octubre de 1903, núm. 356. TINTÓ I ESPELT, Lluís (1994) "L'arxiu Municipal de Granollers. El túnel del temps" Lauro, núm 7, juny 1994, p.35-37. Granollers.

